

M. A. CASTRÉNIN SEURAN TOIMINTAKERTOMUS 2013

YLEISTÄ

M. A. Castrénin seura luo yhteyksiä ja edistää vuorovaikutusta suomalaisten ja Venäjällä asuvien suomen sukukieliä eli uralilaisia kieliä puhuvien kansojen kanssa, tekee tunnetuksi näiden kansojen kulttuuria Suomessa ja muualla maailmassa sekä tukee niiden kulttuuripyrkimyksiä ja oman kielen käyttöä ja kehittämistä nykyaikaisen viestinnän välineeksi.

M. A. Castrénin seura on toiminut Mariankatu 7 A:ssa sijaitsevassa Alfred Kordelinin säätiön omistamassa, Tieteellisten seurain valtuuskunnalta yhdessä Suomalais-Ugrilaisen Seuran kanssa vuokratussa tilassa.

Vuonna 2013 seuran toiminta keskittyi perustoiminnan ohella M. A. Castrénin 200-juhlavuoteen.

HALLITUS JA TOIMIHENKILÖT

Seuran hallitukseen ovat kuuluneet vuonna 2013 seuraavat jäsenet: kirjastonhoitaja **Maire Aho**, osastosihteeri **Merja Aho** (Suomen kirjallisuuden tiedotuskeskus FILI), tohtorikoulutettava **Elina Ahola** (Turun yliopisto), toiminnanjohtaja **Anne Helttunen** (Äidinkielen opettajain liitto), FM **Paula Kokkonen**, lehtori **Anna-Kaisa Liedes** (Sibelius-Akatemia), dosentti **Ildikó Lehtinen** (Museovirasto), toimittaja **Kirsikka Moring** ja kirjailija **Jouni Tossavainen**. Ildikó Lehtinen on toiminut hallituksen puheenjohtajana ja Anne Helttunen varapuheenjohtajana. Hallitus on koontunut vuoden 2013 aikana kahdeksan kertaa. Hallituksen jäsenille on maksettu kokouspalkkiona 35 € ja puheenjohtajalle 100 € kokoukselta.

Seuran palveluksessa ovat olleet kokopäivätoimisina toiminnanjohtaja, FM **Marja Lappalainen** ja projektisihteeri, FM **Tarmo Hakkarainen**. Seuran taloutta on hoitanut kirjanpitäjä KLT **Leena Kähkönen** (Tilitoimisto Leena Kähkönen Oy). Marja Lappalainen on toiminut myös hallituksen sihteerinä.

Varsinaisena tilintarkastajana on toiminut KHT **Jaana Salmi** ja varatilintarkastajana KHT **Soila Rantala** (molemmat PWC PricewaterhouseCoopers Oy:stä) sekä toiminnantarkastajana KTM **Manu-Pekka Laakso** ja varatoiminnantarkastajana valt.tri **Laura Solanko**.

JÄSENET

Seuraan on vuoden 2013 aikana liittynyt 10 uutta jäsentä. Seurassa oli vuoden lopussa 400 jäsentä, joista yhteisöjäseniä oli 9, ainaisjäseniä 108 ja ulkomaisia jäseniä 91. Vuosikokouksessa jäsenmaksuiksi päätettiin varsinaisilta jäseniltä 15 €, opiskelijoilta 6 €, yhteisöjäseniltä 100 €, ainaisjäseniltä 100 € ja ainaisyhteisöjäseniltä 1.000 €.

SUOMALAIS-UGRILAINEN KULTTUURIYHTEISTYÖ VENÄJÄN KANSSA

Sukukansaohjelman päätyttyä vuonna 2012 seura on hakenut toiminta- ja erityisavustusta ohjelmaa korvaamaan opetus- ja kulttuuriministeriössä perustetusta hakumenettelystä, jossa oli kaksi hakua vuonna 2013. Yhteistyöhankkeet ovat käsittäneet kieleen ja kulttuuriin liittyviä ruohonjuuritason projekteja. Tasavertaisina kumppaneina on ollut sekä vanhoja että uusia toimijoita Venäjän suomalais-ugrialaisten parista (liite).

Vuoden 2014 hakua varten seura sai vuoden 2013 loppuun mennessä yhteensä 80 yhteistyöhanke-ehdotusta, joista 66 päätyi käsittelyyn ja 30 hanketta varsinaiseen hakemukseen. Seuraan tulleet lukuisat yhteydenotot ja varsinaisten hanke-ehdotusten suuri määrä osoittaa, että suomalais-ugrilaisilla alueilla on paitsi kiinnostusta myös valmiuksia jatkaa konkreettista hankeyhteistyötä. Erityisesti näin saatu moraalinen tuki koetaan ensiarvoisen tärkeäksi ja kannustavaksi.

Perushanketyön ohella seura valmisteli kuluneena vuonna äidinkielen ja luonnon suojeluun keskittyvää *Arktinen dialogi* -suurhanketta, joka liittyy Venäjän suomalais-ugrialaisten kansojen ja kielten sekä luonnon monimuotoisuuden tukemiseen. Hankkeella halutaan herättää kiinnostus omaan kieleen ja ympäristöön ja saada aikaan halu ottaa itse osaa molempien suojeluun ja kehittämiseen. Seura toteuttaa näin osaltaan Suomen arktisen strategian 2013 tavoitteita huomioimalla alkuperäiskansojen oikeuksia terveyteen, hyvinvointiin ja kulttuurinsa säilymiseen ja kehittämiseen nykyajan haasteiden keskellä.

M. A. CASTRÉNIN SEURAN MUSIIKKIPALKINTO

M. A. Castrénin seura julisti vuonna 2012 haettavaksi silloisen sukukansaohjelman varoista musiikkipalkinnon. Palkinto oli tarkoitettu huomionosoitukseksi ja kannustukseksi Venäjän Federaation alueella työskenteleville alle 35-vuotiaille etno- ja popmusiikin harjoittajille, jotka puhuvat äidinkielenään jotakin Venäjän suomalais-ugrialaista kieltä, käyttävät sitä työssään ja siten edistävät äidinkieltensä käyttöä ja kehittämistä nykymusiikissa.

Musiikkipalkintoa tavoitteli 41 sanoittajaa, säveltäjää ja esiintyjää Venäjän seitsemältä eri alueelta. Kilpailussa jaettiin yksi 1.000 €:n pääpalkinto ja yksi 500 €:n tunnustuspalkinto jokaisessa kategoriassa. Lisäksi esityskategoriassa jaettiin yksi 300 €:n kannustuspalkinto. Palkintolautakunta kiinnitti huomiota erityisesti luovaan, uutta hakevaan ja nuorisoa puhuttelevaan nykymusiikkiin.

Palkintolautakuntaan kuului kuusi M. A. Castrénin seuran nimeämää jäsentä. Palkintojenjakotilaisuus pidettiin Suomen Moskovan-suurlähetystössä 22.3.2013.

MUSIIKKIPALKINNON SAAJAT

SANOITUS

Pääpalkinto: **Vera Kondratjeva**, Hanti-Mansian autonominen piirikunta – Jugra: *Ma myham* (Minun maani). Vera Kondratjeva sai myös esiintymiskutsun syksyn sukukansapäiville.
Tunnustuspalkinto: **Vladimir Terentjev**, Komin tasavalta: *Radejta* (Rakastan).

SÄVELLYS

Pääpalkinto: **Vladimir Solovjev**, Karjalan tasavalta: *Voik* (Itku).
Tunnustuspalkinto: **Olga Perminova**, Udmurtian tasavalta: *Sjaska kad* (Kuin kukkanen)

ESITYS

Pääpalkinto: **Svetlana Rutškina**, Udmurtian tasavalta: *Sinmys-sinme* (Kahden kesken)
Tunnustuspalkinto: **Jekaterina Modina**, Mordvan tasavalta: *Kudon kirdi, Jurtava* (Kodin emäntä, kodinhaltia)
Kannustuspalkinto: **Kansanlauluyhtye Razdolje**, Udmurtian tasavalta: *Vesjak krez* (Ajaton sävelmä).

KIELIKUMMIHANKE

Seura käynnisti vuonna 2007 ns. kielikummitoiminnan Morkin piirissä Marin tasavallassa sijaitsevan Šorunzan keskikoulun ja Kortkerösin piirissä Komin tasavallassa sijaitsevan Bolšelugin keskikoulun kanssa. Saaduilla kummimaksuilla (à 10 e) molempien koulujen yhden luokan oppilaille ja sen opettajalle tilattiin omakielisiä lehtiä: marinkielistä *Ketše*-lastenlehteä ja kominkielistä *Bi kin* -lastenlehteä.

Lisäksi kertomusvuonna kummikouluille julistettiin kirjoituskilpailu aiheesta *Marin / Komin kielien kaunein sana*. Palkinnot tullaan jakamaan vuonna 2014. Tarkoitus on tukea samoja luokkia yhtäjaksoisesti koko koulunkäynnin ajan. Kielikummeja – sekä henkilö- että yhteisöjäseniä niin Suomesta kuin ulkomailta – oli yhteensä 91.

MUITA TAPAHTUMIA

Vuosikokous pidettiin 10.4.2013 M. A. Castrénin seuran toimistolla. Kokouksen jälkeen professori **Riho Grünthal** (Helsingin yliopisto) esitelmöi aiheesta *Suomalais-ugrilaiset vähemmistökielet EU:n ja Venäjän välimaastossa: vertailevan tutkimushankkeen havaintoja*.

M. A. Castrénin seuran toimintaa vuonna 2013 esiteltiin jäsenillassa 22.1.2013.

Jäsenillassa 14.3.2013 arkeologit **Valeri Patrušev** (Marin tasavalta) ja **Mika Lavento** (Helsingin yliopisto) toivat jäsenille arkeologiset terveiset Volgan mutkasta.

Vaikka varsinaisia jäseniltoja ei pystytty enempää järjestämään, seuran ovet ovat olleet avoinna yhteistyökumppaneille ja sen tiloissa on vuoden mittaan järjestetty mitä moninaisempia suomalais-ugrilaisia kulttuuritapahtumia ja kohtaamisia.

Sukukansapäivät alkoivat 17.10.2013 Tuglas-seuran Etnomusiikkiklubilla Olutravintola Villissä Wäinössä Helsingissä. Esiintyjinä olivat **Vera Kondratjeva** ja *Ten emigranta* (Emigrantin varjo), Hanti-Mansian autonominen piirikunta JUGRA, duo **Hungo** Unkarista sekä **Riho Sibul** ja **Jaak Tuksam** Virosta. Tuglas-seuran kanssa klubin pääjärjestäjiä olivat Suomi-Unkari-Seura ja M. A. Castrénin seura.

M. A. Castrénin seuran päätapahtuma oli paneelikeskustelu *Katoavatko laulut tundralta – kielten ja lajien uhanalaisuus* 19.10.2013 Helsingin Musiikkitalon Organo-salissa. Panelisteina olivat professori **Ilkka Hanski** (Helsingin yliopisto, biotieteiden laitos), projektikoordinaattori **Maija Lukkari** (City-Sámit), FT, tutkija **Lari Kotilainen** (Helsingin yliopisto, suomen kieli ja kulttuuri), BA **Norman Langerak** (Helsingin yliopisto, suomalais-ugrilaiset kielet ja kulttuurit), johtaja **Pirkko Nuolijärvi** (Kotimaisten kielten keskus), professori **Sirkka Saarinen** (Turun yliopisto, suomalais-ugrilainen kielentutkimus) ja tutkija **Outi Vesakoski** (Turun yliopisto, biologian laitos). Moderaattoreina toimivat pj. **Ildikó Lehtinen** ja toimittaja **Kirsikka Moring**.

Sukukansapäiviä on järjestetty Suomessa vuodesta 1992 lähtien. Tänä vuonna eri tapahtumia olivat järjestämässä seuraavat tahot: HYYn sukukansavaliokunta; Karjalan Sivistysseura; Olutravintola Villi Wäinö ja Media Cerevisia Oy, Olutsilta - Öllesild, Suomen Viro-yhdistysten liitto, Tuglas-seura, Viljandin ystävät ja Viro-instituutti Suomessa; Sibelius-Akatemia, kansanmusiikin aineryhmä; Sukukansojen ystävät; Suomalais-Ugrilainen Seura; Suomi-Unkari Seura; Tverinkarjalaisten ystävät; M. A. Castrénin seura ja Suomen opetus- ja kulttuuriministeriö.

VIERAILUJA JA MUITA KONTAKTEJA

Lahden kansainvälinen kirjailijatapaaminen LIWRE teemasta *Murtuvat muurit* järjestettiin 14.–18.6.2013. M. A. Castrénin seura on osallistunut kirjailijatapaamiseen vuodesta 2003 lähtien tuottamalla tapahtumaan suomalais-ugrilaisia kirjailijoita. Suomalais-ugrilaista väriä tähän yhteen Euroopan merkittävimpään kirjallisuustapahtumaan toivat mordvalainen kirjailija **Nikolai Išutkin** ja mordvalais-pietarilainen kirjailija **Sergei Zavjalov**.

Pj. **Ildikó Lehtinen** osallistui Marin kansallismuseon järjestämälle kenttätömatkalle 11.–20.7.2013 ja esitelmöi M. A. Castrénin ja A. J. Sjögrenin yhteistyöstä A. J. Sjögrenin seuran kokouksessa Iitissä 11.11.2013.

XII kansainvälinen suomalais-ugrilainen kirjallisuuskongressi, joka käsitteli lastenkirjallisuutta, järjestettiin Salehardin kaupungissa Jamalo-Nenetsian autonomisessa piirikunnassa 28.–29.11.2013. M. A. Castrénin seuran organisoimalle matkalle osallistuivat toiminnanjohtaja **Anne Helttunen**, kirjailija ja kääntäjä **Jukka Mallinen** sekä kirjailijat **Sari Peltoniemi** ja **Jouni Tossavainen**. Seuraava suomalais-ugrilainen kirjallisuuskongressi järjestetään Unkarissa vuonna 2016.

Seura on osallistunut useiden työryhmien ja toimikuntien työskentelyyn: Suomi–Venäjä-Seuran sukukansatyöryhmään (**Ildikó Lehtinen**, **Tarmo Hakkarainen**, **Marja Lappalainen**), Suomi–Venäjä-Seuran Suomalais-ugrilaisten kansojen yhteistyöhön osallistuvien suomalaisten järjestöjen tapaamisiin (**Ildikó Lehtinen**), Suomen Kulttuurirahaston työryhmään (**Ildikó Lehtinen**, **Marja Lappalainen**) ja Ekla-säätiön hallitukseen (**Marja Lappalainen**). Seura on toiminut asiantuntijana ja kontaktien välittäjänä suunniteltaessa useita Suomessa ja Venäjällä järjestettyjä suomalais-ugrilaisiin kansoihin liittyviä tapahtumia, esim. kesän kulttuuritapahtumia.

Kotimaisten lähiseurojen, kirjastojen, tutkimuskeskusten ja yliopistojen kanssa on toimittu niin ikään tiiviissä yhteistyössä. Uusia yhteistyökumppaneita ovat mm. Sakari Pälsin seura ja Pietarin Suomen instituutti.

Seuraa on muistettu kuluneena vuonna arvokkain lahjoituksin. Tammi Kustannukselta saatiin lahjoituksena kirjailija **Leena Laulajaisen Maria ja Taikalyhty** -kirjaa (408 kpl). Lahjoitus kohdennettiin sekä Inkerin kulttuuriseuralle edelleen toimitettavaksi karjalaisille kouluille että Äidinkielen opettajain liiton kautta ulkomailla toimiville Suomi-kouluille. Seuran jäsen **Vuokko Heikura** lahjoitti seuralle tekemiään oppikirjoja (*Lessons on Finnish Grammer in Russian*, 144 kpl, ja *Lessons on Finnish Grammer in Finnish*, 112 kpl) lahjoitettavaksi Venäjällä asuville suomalais-ugrilaisille.

Seura on ollut yhteistyössä useiden virolaisten, unkarilaisten ja Venäjän alueella toimivien yhteisöjen, järjestöjen ja seurojen kanssa ja laajentanut näin entisestään suomalais-ugrilaista verkostoaan. Sukukansojen piiristä seuraa on lähestytty mitä erilaisimmin toivein, joihin on pyritty vastaamaan kohtuullisessa ajassa.

TIEDOTUS

Vuoden aikana on ilmestynyt neljä jäsentiedotetta. Seuran uudistetut kotisivut (www.helsinki.fi/jarj/macastren) ja sähköpostitiedotuslista, johon kuuluu yli 250 osoitetta, ovat välittäneet tietoa suomalais-ugrilaisen maailman ajankohtaisista uutisista ja tapahtumista. Suomalais-ugrilaisia kansoja esittelevä seuran verkkotietopaketti www.ugri.net on toiminut sekä

oppimateriaalina peruskouluille ja lukioille että tietolähteenä kaikille muille suomalais-ugrilaisista kansoista ja kulttuureista kiinnostuneille. Uudeksi vilkkaaksi tiedotuskanavaksi ja kohtaamispaikaksi on muodostunut seuran Facebook-osoite (<http://www.facebook.com/pages/M-A-Castrénin-seura-MAC/359271510768228>).

Seura on lainannut kiertonäyttelyitään ja muuta materiaalia sekä kouluihin, yliopistoihin että yksityisille henkilöille. Seuralla on ollut ainutlaatuinen mahdollisuus saada kirjakokoelmiinsa myöntämänsä julkaisutuen ansiosta suomalais-ugrilaisilla kielillä julkaistua kirjallisuutta, jollaista ei muualla Suomen kirjastoissa ole. Myös audiovisuaalinen aineisto päivittyy jatkuvasti.

Toimisto on palvellut jäsenistöä, viranomaisia, tiedotusvälineitä, kouluja ym. tahoja materiaalin-hankinnassa, vierailujen järjestämisessä ja tiedonvälityksessä sekä antanut asiantuntijalausuntoja uralilaisiin kansoihin liittyvissä kysymyksissä. Kertomusvuonna seurassa on käynyt yli 400 vierailijaa niin Suomesta kuin ulkomailta.

MUUT AVUSTUKSET

Sukukansaohjelman päätyttyä seura haki kertomusvuonna aktiivisesti avustuksia rahastoilta ja säätiöiltä. Alfred Kordelinin yleinen edistys- ja sivistysrahasto myönsi vuonna 2012 6.000 €:n apurahan Venäjän suomalais-ugrialaisten kansojen ja kielten tukemiseen. Apurahalla tuettiin karjalaisen Vepsän kulttuuriseuran tv-elokuvaa vepsäläisestä rakennusperinteestä, marilaisen Sernurin kylämuseon näyttelysalihanketta, Komissa toimivan Venäjän Federaation suomalais-ugrilaisen kulttuurikeskuksen valokuva–medianäyttelyä, udmurttilaisten Kuzebei Gerdin koulun Mediakeskus Umorton toimintaa ja Šundy-nuorisojärjestön draamaelokuvaa *Puzkar* (Pesä) sekä yksityisyrittäjä Jelena Fedotovan turkiskäsityöpajaa ja siihen liittyvää seminaaria Hanti-Mansiassa. Viimeksi mainittua tuettiin myös sukukansaohjelmasta. Sernurin kylämuseon näyttelysalihanketta avusti lisäksi Ekla-säätiö. Hankkeet saadaan päätökseen vuonna 2014.

TALOUS

Opetus- ja kulttuuriministeriöltä saatu toiminta-avustus oli 120.000 €. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi seuralle 71.700 €:n erityisavustuksen käytettäväksi suomalais-ugrilaisiin yhteistyöhankkeisiin Venäjällä.

Jäsenmaksujen tuotto oli 2.442,00 € ja kummimaksujen 1.045,90 €.

Seura on tullut kuluneena vuonna taloudellisesti toimeen, vaikka opetus- ja kulttuuriministeriöltä saatuun toiminta-avustukseen kohdistuneet leikkauspaineet ovat vaatineet uusia säästötoimia. Säästöihin pyrittiin edelleen erityisesti tiedotus-, postitus- ja toimistokuluissa, ja näiden lisäksi jouduttiin puuttumaan henkilöstökuluihin. Tarkemmat tiedot selviävät tuloslaskelmasta ja taseesta.

Verohallitus on nimennyt seuran vuosiksi 2013–2017 sellaiseksi yhdistykseksi, jolle tehdyn vähintään 850 €:n ja enintään 50.000 €:n suuruisen rahalahjoituksen lahjoittava yhteisö saa vähentää tulostaan verotuksessa.

**SUOMALAIAS-UGRILAINEN KULTTUURIYHTEISTYÖ
VENÄJÄN KANSSA 2013**

ERITYISAVUSTUKSET	71.700
Haku I (18.1.2013)	52.700
<i>1. suomalais-ugrilaiden kansojen kulttuurien ylläpito ja kehittäminen monikulttuurisessa yhteiskunnassa</i>	25.100
<i>Museoala</i>	5.700
Marin kansallismuseo, Mari: kenttätyömatka Miškinon piirihallinto, Baškortostan: museon perusparannus Surgutin kotiseutumuseo, Hanti-Mansia: seminaari M. A. Castrénin seura: seminaari <i>M.A. Castrén ja Siperia</i>	
<i>Kirjastoala</i>	2.200
Udmurtian kansalliskirjasto, Udmurtia: multimedia-bibliografia Glazovin kaupungin piirikirjasto, Udmurtia: julkaisuhanke	
<i>Elokuva-ala</i>	17.200
Komi gor -yleisradioyhtiö, Komi: tv-makasiiniohjelma, elokuva, radio-ohjelmia Komi kraï -studio, Komi: dokumenttielokuva Telesem Komi, Komi: dokumenttielokuva	
<i>2. suomalais-ugrilaiden kielten ylläpito ja kehittäminen monikulttuurisessa yhteiskunnassa</i>	27.600
<i>Kirjoittajakurssit</i>	7.900
Mordvan kirjailijaliitto, Mordva Jamde lij -lehti, Mari Udmurtian valtionyliopisto, Udmurtia	
<i>Äidinkielen opetushankkeet</i>	13.800
Suomalais-ugrilaiset äidinkielen oppikirjantekijät, Komi: julkaisut, seminaarit Udmurtian yliopisto, Udmurtia: oppimateriaalit Vordskem kyl -lehti, Udmurtia: oppimateriaalit	
<i>Vastavuoroiset kirjallisuusvierailut</i>	5.900
LIWRE-kirjailijatapaaminen, Lahti Suomalais-ugrilainen kirjallisuuskongressi, Salehard	

Haku II (15.4.2013)	19.000
<i>1. suomalais-ugrialaisten kansojen kulttuurien ylläpito ja kehittäminen monikulttuurisessa yhteiskunnassa</i>	8.200
Mordvan kotiseutumuseo, Mordva: kaksi näyttelyä Marin kansallisteatteri, Mari: teatterikiertue Komin elokuva-arkisto, Komi: taidefestivaali Malopurginon piirin keskuskirjasto, Udmurtia: kirjahankinta	
<i>2. suomalais-ugrialaisten kielten ylläpito ja kehittäminen monikulttuurisessa yhteiskunnassa</i>	10.550
Naisten liitto Litova, Mordva: Ava-naistenlehti Anfisa Emanova, Mari: käännösstipendi Syktyvkarin yliopisto, Komi: nuorisotyöpaja Mari Ušem, Mari: runokirja M. A. Castrénin seura: M. A. Castrén ja Siperian kielioppi - sarjakuvakirja komiksi	
Pankkikulut	250,00